

2015 Genel Seçimlerinde Barajı Geçen Partilerin Eğitimin Niteliğine İlişkin Politikalarının Çözümlemesi⁽¹⁾

An Analysis Of Policy Of The Parties Reached The Electoral Threshold In General Elections Of 2015 In Relation To The Quality Of Education

Songül Altınışik⁽²⁾ - Neşe Songür⁽³⁾

Öz

Eğitim, toplumsal yapının önemli etkenlerinden biridir. Demokratik toplumların vazgeçilmez bileşenlerinden olan siyasi partiler, toplumu yönetmeye ilişkin politikalarını, toplumun beklenti ve sorunlarına yönelik vaatlerini seçmen kitlelerine seçimler öncesi propagandalarla duyurup ikna etmeye çalışırlar. Seçim bildirgeleri de bir propaganda aracı olarak önemli bir işleve sahiptir. Bu çalışmada, 2015’de yapılan 7 Haziran tarihli Genel Seçimlere katılan ve barajı geçen Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin seçim bildirgelerindeki eğitim politikaları, eğitimin niteliğini sağlaması açısından çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, nitel bir çalışmadır. Veri toplama aracı hazırlamak için alan yazından eğitimin niteliğine ilişkin boyutlar belirlenmiştir. Bu boyutlar çerçevesinde veri toplamak amacıyla bildirgeler içerik analizine tabi tutularak temel ve alt boyutlar oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda dört partinin bildirgelerinde eğitime farklı başlık ve farklı kapsamda yer verdikleri belirlenmiştir. Dört partinin eğitim anlayışlarına partilerinin ideolojik yaklaşımlarının yansıdığı anlaşılmıştır. Partilerin eğitimin niteliğine ilişkin okul, öğrenci, öğretmen, eğitim-öğretim sistemi ve müfredata yönelik hedeflerinde genellikle soyut ifadelerin hâkim olduğu görülmüştür. Ancak her partinin somut bazı önerileri de bulunmaktadır. AKP’nin Ulusal Öğretmen stratejisi belgesinin geliştirilmesi, oyun tabanlı öğrenmenin, sorun çözme ve proje tabanlı öğrenmenin uygulanması önerileri vardır. Yeni okullar inşa edilmesi, yönetici atamada objektif ilkelerin uygulanması, tekli eğitim sistemi, öğretmenlik mesleğinin devlet kadroları içindeki statüsünün artırılması CHP’nin önerileri arasında yer almaktadır. HDP’nin somut önerileri arasında 4+4+4 sisteminin kaldırılması, toplumsal cinsiyet dersinin zorunlu olarak okutulması gibi konular bulunmaktadır. Zorunlu eğitimin 13 yıla çıkarılması, lise bitirmede olgunlaşma sınavı uygulanması MHP’nin somut önerileri arasında göze çarpanlardır. Eğitimin niteliğini etkileyecek bir unsur olarak okul güvenliği konusuna sadece CHP’nin bildirgesinde yer verildiği saptanmıştır. Son dönemlerde ülkemiz açısından önemli bir sorun olarak ele alınması gereken Suriyeli göçmen çocukların eğitimi konusuna hiçbir partinin bildirgelerinde yer vermediği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: eğitimin niteliği, siyasi partiler, seçim bildirgeleri, partilerin eğitim politikaları

Abstract

Education is one of the most important factors in social structure. Political parties, which are irreplaceable elements of democratic society, announce their notion of governing the society, their commitments to the problems and expectation of the public and they try to convince the electorate through propaganda before elections. Election manifestos play an important part in propaganda campaigns. The aim of this study is to analyse the educational policies outlined in the election manifestos of the parties -Justice and Development Party (AKP), Republican People’s Party’s (CHP), Peoples’ Democratic Party (HDP), Nationalist Movement Party (MHP) - participated and reached the electoral threshold in the general election on June 7, 2015 and on November 1, 2015, in terms of maintaining educational quality. This is a qualitative research. In order to prepare a tool for data gathering, aspects of quality of education were specified by reviewing the literature. Concerning these aspects, the content of election manifestos were analysed and main aspect and others related to these main aspects were composed to collect data. It is observed that the objectives of parties related to quality of education such as school, student, teacher, education system, curriculum are usually dominated by abstract expressions. However, each party has some tangible suggestions. The Justice and Development Party made recommendation on development and implementation of The National Strategies for Teachers, application of play-based learning, problem solving and project based learning. Republican People’s Party suggested building new schools, practicing objective elements in assigning principles, removing dual shift system at

¹Bu çalışma 5-7 Kasım 2015 tarihleri arasında Girne’de düzenlenen VI. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumunda sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın geliştirilerek yeniden düzenlenmiş şeklidir.

² Prof. Dr. TODAİE Öğretim Üyesi, Ankara, E-mail: saltinisik@todaie.edu.tr

³ Prof. Dr. TODAİE Öğretim Üyesi, Ankara, E-mail: nsongur@todaie.edu.tr.

schools, improving the position of teachers in civil service. The issues of terminating 4+4+4 educational system, running compulsory courses in gender mainstreaming were recommended by Peoples' Democratic Party. Extending compulsory education to 13 years, setting maturity exam which is taken by young adults at the end of high school are some of the remarkable, concrete suggestions of Nationalist Movement Party. Security of the schools which has notable impact on the quality of education was only mentioned in the election manifesto of Republican People's Party (CHP). Moreover, none of the parties are seen to include the subject of education for Syrian immigrant children which is a recent problem that has to be tackled for our country.

Key Words: *quality of education, political parties, the election manifesto, educational policy of parties*

Giriş

Eğitim, her çağda ve toplumda önemini ve saygınlığını korumuştur. Locke ve Rousseau (Tanilli, 2012'de belirtildiği üzere), çocuğun akıl çağına ulaşip özgürleşebilmesini ana-babaların onları koruma, kollama ve eğitime yükümlülüğünü yerine getirmelerine bağlamaktadır. Başka bir ifadeyle çocukların özgür olabilmeleri, onların eğitilmesiyle mümkün olabilecektir. Fransız Devrimi, kamusal eğitimi özgürlükle eşitlik idealinin hem amacı hem de aracı olarak görmüştür. Eğitime, öteden beri her yerde ve koşulda toplumun yararı açısından bakılması sürmektedir.

Eğitim, ülkelerin gelişmişliği açısından en önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle birçok ülkede eğitim, önemli bir yatırım aracı olarak görülür ve dolayısıyla bütçelerinden kayda değer pay ayrılır. Foucault (Şentürk ve Turan, 2012'de belirtildiği üzere), Althusser'in devletin ideolojik eğitim sistemi ve eğitim uygulamalarındaki iktidar alanlarını iktidarı betimlemeden daha geniş bir anlam yükleyerek eğitim örgütlerindeki güç alanlarını oluşturmada yeni bakış açıları kazandırılması gerektiğine vurgu yaptığı belirtmiştir. Diğer taraftan Aasen'e göre, siyasal sistemlerin, değişimi yönetmede güce gereksinimi vardır. Siyasi, ideolojik ve ekonomik olarak gruplandırılabilir bu güçleri, siyasal sistemler, toplumsal kurumlar aracılığıyla sağlar. Kramer ve Russel'a göre ise, toplumsal sistemlerde bilgi, beceri ve deneyimler güç oluşturabilmesi amacıyla sistemli hale getirilip kurumlaştırılıp davranış kalıplarına, kurallara ve yasalara dönüştürülebilir. Bu bağlamda eğitim, sözü edilen uygulamaları gerçekleştirmenin yönetsel eylemleri sistemli ve sürekli kılmak açısından kamu yararına olan eylemleri kolaylaştırmanın ve toplumu bir merkezden yönlendirmenin aracı olarak değerlendirilebilir (Gökçe, 2009'da belirtildiği üzere). Bu nedenle iktidarlar açısından eğitim, önemli bir toplumsal kurumdur. Eğitimin kendisine yüklenen bu işlevi yerine getirebilmesi ise ancak eğitim politikalarının nitelikli eğitimi sağlamasıyla mümkündür. Bu bağlamda eğitimin niteliği, birçok ülkede üzerinde önemle durulan bir konudur.

Bruner (2014, s.1), her neslin, eğitimi yaşadığı dönemin beklentileri doğrultusunda şekillendirdiğini belirtmiştir. Buna göre kendi nesillerinde değişimi sağlamak için eğitimde en önemli hedefin *nitelik* olduğunu vurgulamıştır. 2000'li yıllarda birçok ülke, eğitim sistemlerinin niteliğini artırmak için eğitimin yönetiminden finansmanına, müfredattan öğretmen yetiştirme modellerine kadar çeşitli alanlarda kapsamlı reformlar yapmışlardır. Bu reformlara küreselleşmenin doğurgusu olan bilgi ekonomisi ve rekabet kaynaklık etmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s.2). Eğitimin niteliği, gerek uluslararası bağlamda gerekse ülkelerin kendi koşulları dinamiğinde farklı göstergelerle ifade edilmektedir. Örneğin; küreselleşen dünyada rekabetçi anlayışın bir getirisi olarak eğitimin niteliği piyasa gücüyle ölçülmektedir. Buna karşılık, gelişmekte olan bir ülkede bir üst okula geçiş veya okullaşma oranı, o ülke için önemli bir gösterge olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, alan yazın taramasında dikkat çeken bir diğer nokta da eğitimin niteliğine ilişkin kullanılan farklı kavramların da göreceli bir nitelik taşımakta olmasıdır.

Türkiye, Cumhuriyetin kurulmasından itibaren eğitimi önemli bir toplumsal kurum olarak görmüş ve bu öneme uygun düşecek politikalar geliştirmeye çalışmıştır. Bu çerçevede eğitimi bir devlet politikası olarak görmesi nedeniyle başına 'Milli' getirilen iki bakanlıktan biri olarak örgütlemiştir. İlerleyen yıllarda da yasa, yönetmelik, kalkınma planları, şuralar vb. yazılı metinlerde eğitimin niteliğine ilişkin önemli hedefler öngörülmüştür. Ancak, pek çok alanda sınırlı iyileşmelere rağmen, eğitimin niteliği, "sınıf mevcudu, öğretmen sayısı, okulların fiziksel ve sosyal etkinlik

açısından elverişliliği, okul terki, ikili öğretim vb” açılardan günümüzde hala bölgeler, iller, il bazında sentler arasında bile önemli farklılıklar göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin politikalarının yürütülmesi, onun yürütme aygıtı olan hükümetler kanalıyla yerine getirilmektedir. Nitekim birçok uluslararası ve ulusal üst politika belgeleri ve yasal metinler, eğitime yönelik olarak hükümetlere bağlayıcı sorumluluklar yüklemektedir (Aksoy, Aras, Çankaya ve Karakul, 2011, s.62). Parlamenter sistemle yönetilen Türkiye’de hükümetler, genel olarak siyasi partilerden oluşmaktadır. 63. Hükümetin kurulmasına ilişkin olarak 7 Haziran 2015 tarihinde genel seçimler yapılmış ve bu seçime 31 siyasi parti katılmıştır. Seçime katılan bu siyasi partiler, hazırladıkları seçim bildirelerinde toplumsal beklentiler ve gelişme etkenleri olarak sağlık, bireysel özgürlükler, eğitim, istihdam, demokratikleşme, refah seviyesinin yükseltilmesi, tarım, ekonomi, bilimsel ve teknolojik gelişme, sosyal güvenlik, gençlik, kadın, ulusal güvenlik, dezavantajlı gruplar vb., alanlardaki politikalarına yer vermişlerdir. Bu politikalar, genellikle toplumun bu alanlarda yaşadığı sorunlara çözüm üretme amacı taşımaktadır. Nitekim partilerin seçim bildirelerinde; son dönemlerde Türk Eğitim Sisteminin temel sorunları arasında dile getirilen okul terki, sınıf başına düşen öğrenci sayısının yüksekliği, birleştirilmiş sınıflar, taşınmalı eğitim, ikili öğretim sistemi, öğretmen başına düşen öğrenci sayındaki dengesizlik, okulların fiziksel ve teknolojik alt yapı yetersizlikleri, uluslararası başarı ölçütü olarak PISA sınavlarındaki başarısızlıklar, farklı başlıklarda yer almaktadır (AKP, 2015a; CHP, 2015a; HDP, 2015a; MHP, 2015a).

63. Hükümetin kurulmasını sağlayacak olan 7 Haziran 2015 tarihli genel seçimlerde hiçbir parti tek başına hükümet kurma çoğunluğunu elde edememiş ve siyasi partiler arasında da hükümet kurma konusunda uzlaşma sağlanamamıştır. Bu nedenle seçimlerin 1 Kasım 2015’de yapılmak üzere yinelenmesi kararı alınmış ve 63. Hükümet geçici seçim hükümeti olarak oluşturulmuştur.

Bu araştırma, 7 Haziran 2015 seçimlerini baz alarak kurgulanmıştır. Ancak seçim yinelenmesi kararı nedeniyle siyasi partilerin 1 Kasım Seçimlerine ilişkin seçim bildirelerinde değişiklik olup olmadığı da çalışma kapsamında incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu başlıkta çalışmanın amacı, yöntemi ve verilerin toplanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Yukarıda eğitimin niteliğine yönelik yapılan vurgudan ve Türk eğitim sisteminin mevcut sorunlarından hareketle bu sorunlara çözüm üretmekle yükümlü, potansiyel sorumlu olarak görülmesi gereken partilerin konuya ilişkin öngörülleri önemli görülmüştür. Buradan yola çıkarak, çalışmada 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerine katılan ve barajı geçen Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin seçim bildirelerindeki eğitim politikaları ele alınmıştır. Eğitim politikaları içerisinde de konunun genişliği dikkate alınarak sadece eğitimin niteliği boyutu incelemeye alınmıştır. Kısaca, çalışmanın amacı, yukarıda adı geçen siyasi partilerin seçim bildirelerindeki eğitimin niteliğine ilişkin politikalarını analiz etmektir. Bu amaca ulaşmak için:

1. Partilerin bildirelerinde eğitime verdikleri önem ve kapsam farklı mıdır?
2. Partilerin eğitim anlayışları farklı mıdır?
3. Partilerin eğitimin niteliğine ilişkin politikaları farklı mıdır?

sorularına yanıt aranmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırma betimsel bir çalışma olup nitel yöntemle yapılmıştır. Doküman analizi yönteminin yaygın bir şekilde veri toplama yöntemi olarak kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulması çerçevesinde nitel bir sürecin izlendiği araştırma

olarak tanımlanan nitel araştırmada amaç, konunun derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelenerek araştırılan konuya ilişkin betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217).

Veri toplama aracı hazırlanırken eğitimin niteliğine ilişkin boyutlar oluşturmak bağlamında önce alan yazın taraması yapılmıştır. Eğitimin niteliğine ilişkin olarak; sınıf mevcudu, öğretim sistemi (tekli-ikili), derslik sayısı, öğretmen sayısı, öğretmen niteliği, araç gereç (tahta, kitap, bilgisayar vb), okulun fiziki durumu ve teknolojik donanımı (bina kalitesi, ısınma, depreme dayanıklılık, bahçe büyüklüğü, oyun alanları, atölye, laboratuvar, kütüphane, spor salonu, internete erişim vb.), okullar arası nitelik farkı, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenci başına maliyet (kitap, ders materyali, öğle yemeği vb), öğrenci devam durumu, öğrenci başarısı (ulusal ve uluslararası düzeyde), eğitimin piyasa gücü gibi boyutlar belirlenmiştir.

Çalışmada veri toplamak amacıyla Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin seçim bildirgelerindeki eğitime yönelik politikaları incelenmiştir. Seçimin yenilenmesi nedeniyle, araştırmada bu dört partinin yapılacak yeni seçim için hazırladıkları seçim bildirgelerinde herhangi bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yeni bildirgeler de aynı bağlamda incelenmiştir. İnceleme sonucunda partilerin ilk seçim bildirgelerindeki politikalarını önemli ölçüde korudukları belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın kurgulanmasında ve yürütülmesinde 7 Haziran 2015 seçim bildirgeleri esas alınmıştır. Çalışmada partiler alfabetik sırayla incelenmiştir.

Daha sonra, partilerin eğitime yönelik politikaları incelenmiştir. Buna göre yukarıda adı geçen siyasi partilerin seçim bildirgelerindeki eğitim politikalarının; eğitim anlayışı, fırsat eşitliği, özel eğitim, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, orta öğretim, mesleki eğitim, okullaşma oranı, yükseköğretim, öğretmen yetiştirme ve ataması, yabancı dil/dilde eğitim, eğitimin niteliği, eğitimin finansal yapısı, yaşam boyu öğrenme, eğitim sisteminin yeniden yapılanması başlıkları altında toplanabileceği saptanmıştır. Çalışma kapsamına partilerin eğitim politikalarından sadece eğitimin niteliğine ilişkin olan politikaları alınarak alan yazın taraması sonucunda belirlenen boyutlarla eşleştirmesi yapılmıştır. Bu eşleştirme sürecinde parti bildirgeleri, içerik analizi yöntemiyle bu boyutlar açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda çok sayıda boyut saptanmıştır. Sadeleştirmek ve konunun anlaşılabilirliğini sağlamak bağlamında belirlenen çok sayıdaki boyut; *okul*, *öğrenci*, *öğretmen*, *eğitim-öğretim sistemi* ve *müfredat* temel boyutları altında gruplandırılmıştır. Her temel boyut altında yer alan alt boyutlar ise, aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Okul: Okulun fiziki durumu bağlamında, okul binasının kalitesi, ısınma, depreme dayanıklılık, bahçe büyüklüğü, oyun alanları, atölye, laboratuvar, kütüphane, spor salonu olanakları.

Öğrenci: Sınıf mevcudunun azaltılması, öğrenci başına yapılacak harcamanın artırılması, öğrencinin ulusal ve uluslararası başarı durumu, öğrencinin okula devamı, öğrenciye sağlanacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, birleştirilmiş sınıf sorununun giderilmesi, taşınmalı eğitime ilişkin sorunların ortadan kaldırılması, öğrenciye araç, gereç, kitap vb. sağlanması.

Öğretmen: Öğretmen sayısı, öğretmen niteliği, öğretmen yetiştirme, öğretmen statüsü, öğretmen özlük hakları, öğretmenliği tercih edilmesinin teşviki.

Eğitim-Öğretim Sistemi: Tekli-ikili eğitim sistemi, öğretim yöntem ve teknikleri, okul bitirme sınavı, dershaneler, öğretim süresi ve kademeleri, eğitimde yerelleşme.

Müfredat: Eğitimin piyasa gücü, zorunlu ders sistemi, seçmeli ders sistemi, din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, küresel sorunlar ve uluslararası gelişmelere ilişkin dersler.

Çalışmanın son aşamasında ise, eşleştirilen bu boyutlar bağlamında partilerin eğitimin niteliğine ilişkin öngördükleri politikalar irdelenmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları, eğitimin seçim bildirgelerindeki yeri, partilerin eğitim anlayışı ve eğitimin niteliğine ilişkin olarak belirledikleri politikalar başlıkları altında incelenmiştir.

Eğitimin seçim bildirgelerindeki yeri

Çalışmada bildirgeler esas alındığından partilerin seçim bildirgelerinin; adı, toplam sayfa sayısı, ana başlık sayısı, bildirgede yer alan alt başlıklar, eğitime ayrılan sayfa sayısının bilinmesinde yarar olacağı düşünülmüştür. Ayrıca, bildirgelerde sayfa düzenlenmesinde farklılıklar (punto sayısı, kenar boşlukları, yazı tipi gibi özellikler) olduğu tespit edilmiş ve bu nedenle daha nesnel bir kıyaslama yapabilmek için kelime sayısı da özellikle dikkate alınmıştır. Bu ayrıntılar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde; AKP’nin ‘Yeni Türkiye Yolunda Daima Adalet Daima Kalkınma’ başlığını taşıyan ve altı ana başlıktan oluşan seçim bildirgesinin 380 sayfa olduğu görülmektedir. Eğitim, İnsani kalkınma, nitelikli toplum başlığında ‘nitelikli eğitim’ alt başlığında yer almaktadır. Bildirgenin 14,5 sayfasının eğitime ilişkin politikalara ayrılmış olduğu görülmektedir. Eğitime ayrılan sayfa sayısı toplam bildirge içinde %0,38’e karşılık gelmektedir. CHP’nin bildirgesinin adı Yaşanacak bir Türkiye’dir ve 203 sayfadan oluşmaktadır. Yurttaş için nitelikli kamu hizmeti başlığı altında eğitim alt başlığı 13,5 sayfadan oluşmaktadır. Eğitime ayrılan sayfa toplam bildirgenin %0,66’sını oluşturmaktadır. HDP’nin, 52 sayfalık Büyük İnsanlık Bizler Meclise başlıklı bildirgesi on bir alt başlıktan oluşmaktadır. Eğitime ilişkin politikalara; ekonomi başlığı altında, eğitim alt başlığında 1,5 sayfalık yer verilmiştir. Bunun toplam içindeki oranı da %0,28’dir. MHP’nin seçim bildirgesi, Toplumsal Onarım ve Huzurlu Gelecek Bizimle Yürü Türkiye başlığını taşımaktadır. Bildirge 7 alt başlık ve 257 sayfadan oluşmaktadır. Geleceğin birlikte inşası başlığında, eğitim ve insan kaynakları alt başlığına 8 sayfa ayrılmıştır, bunun toplam içindeki oranı %0,31’dir. Bu verilere göre seçim bildirgelerinde eğitime en fazla yer veren partinin CHP, en az yer veren partinin ise, HDP olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Seçim Bildirgelerinde Eğitime Ayrılan Yer

	Bildirge adı	Toplam sayfa	Ana başlık sayısı	İlgili başlık no/ad	Eğitim alt başlığının adı	Eğitime ayrılan sayfa	Toplam sayfada içinde eğitimin oranı (%)	Eğitime ayrılan sözcük sayısı	Bildirge toplam sözcük sayısı	Toplam sözcük sayısında eğitimin oranı (%)
AKP	Yeni Türkiye yolunda daima adalet daima kalkınma	380	6	2. İnsani kalkınma nitelikli toplum	Nitelikli eğitim	14,5 sayfa	0,38	2.883	66.405	0,43
CHP	Yaşanacak bir Türkiye	203	7	4.Yurttaş için nitelikli kamu hizmeti	Eğitim	13,5 sayfa	0,66	2.224	36.375	0,61
HDP	Büyük İnsanlık Biz’ler meclise	52	11	11. Ekonomi	Eğitim	1,5 sayfa	0,28	258	7.886	0,33
MHP	Toplumsal Onarım ve Huzurlu Gelecek Bizimle Yürü Türkiye	257	7	7. Geleceğin birlikte inşası	Eğitim ve insan kaynakları	8 sayfa	0,31	1.410	43.945	0,32

Bildirgelerde partiler itibariyle eğitime verilen yerin daha ayrıntılı belirlenmesi için bildirgeler sözcük sayısı açısından da incelenmiştir. Buna göre, Partiler; seçim bildirgelerinde eğitim politikalarına ayırdıkları kelime sayısı bakımından karşılaştırıldığında, AKP'nin 2.883; CHP'nin 2.224; HDP'nin 258; MHP'nin ise 1.410 kelime ile eğitime yer verdikleri görülmektedir. Buna göre bildirgedeki toplam sözcük sayısı ile oranlandığında AKP'nin % 0,43; CHP'nin %0,61; HDP'nin %0,33; MHP'nin ise %0,32 oranında yer verdiği görülmektedir. Buradan bildirgedeki eğitime ilişkin kelime sayısı açısından en yüksek oranın CHP'ye ait olduğu söylenebilir. CHP'yi ikinci sırada AKP'nin izlediği görülmektedir. Bunları sırasıyla birbirleriyle çok yakın oranlarda HDP ve MHP izlemektedir.

Partilerin eğitim anlayışı

Partilerin, eğitimin niteliğine yönelik politikalarının belirlenmesinde öncelikli olarak her partinin eğitime bakış açısı ve eğitime yükledikleri anlam kısaca, eğitim anlayışı o partinin eğitime yönelik yol haritasını belirlemede etkili olmaktadır. Tepe (2008), bir şeyin değerinin ona yüklenen anlamdan kaynaklandığını belirtmektedir. Bu nedenle çalışmada öncelikle her partinin seçim bildirgelerinde eğitime verdikleri değere ilişkin olarak vurgu yaptıkları eğitim anlayışları özetle aşağıda verilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi: Parti, eğitim anlayışını aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

“İnsani kalkınma hedefimizin temelini eğitim oluşturmaktadır. AK Parti olarak eğitimi; uzun vadeli bir bakış açısıyla geleceğimize yatırım olarak kabul ediyor, insanımızın yaşam kalitesini yükselten, ülkemizin insan kaynağını çağdaş dünya ile rekabet edebilir donanımına kavuşturan ve hayat boyu süren bir süreç olarak görüyoruz. Bilgi ile bilinç arasındaki etkileşimi temel alan bir yaklaşımı benimsiyoruz. Bu yaklaşımla, bilgi tabanlı ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, özgürlükçü, üretken ve rekabetçi bir eğitim sisteminin oluşturulması,en temel önceliğimiz olmaya devam etmektedir”.

Cumhuriyet Halk Partisi: Partinin eğitim anlayışını yansıtan ifadeler aşağıdadır.

- “Özgürlükçü, eleştirel düşüncüyü temel alan, demokrasi ve bilgi çağı ile uyumlu yeni bir müfredat oluşturulması”,
- “Öğrencilere araştırma yapma ve takım çalışması içinde uyumlu çalışma alışkanlığını kazandırmaya yönelik düzenlemeler yapılması”,
- “Temel etik değerlerin eğitim sisteminin tamamına yayılması için gereken düzenlemelerin yapılması”,
- “Güncel küresel sorunların ve uluslararası gelişmelerin müfredat kapsamına alınması”,
- “Farklı inanç gruplarının din eğitimi taleplerinin karşılanması için gerekli düzenlemelerin yapılması”,
- “Öğretmenliğin yeniden toplumun en saygın mesleklerinden biri haline getirilmesi”,
- “En başarılı öğrencilerin Eğitim Fakülte ve Bölümlerini tercih etmelerinin sağlanmasına ilişkin tüm politikaların hayata geçirilmesi”,
- “Öğrenciye kendini değerli hissettirmesinin sağlanması”.

Halkların Demokratik Partisi: Partinin eğitime ilişkin politikaları aşağıdaki başlıklarda özetlenebilir.

- “Eğitimin, kamu hizmeti olarak ücretsiz olarak sağlanması”,
- “İdeolojik saiklerle ve özgürlükçü laiklik ilkesini ortadan kaldıran bir anlayışla okulları ayırtıran 4+4+4 uygulamasına son verilmesi. Eğitim sisteminin en baştan başlayarak ‘Çocuğun üstün yararı’ gözetilerek yeniden yapılandırılması”,

- “Eğitim sisteminin, özgürlükçü, laik ve bilimsel bir içerikte yapılandırılması, anadil temelinde çok dilli hale getirilmesi”,
- “Eğitimin yerelden yönetiminin teşvik edilmesi”.

Milliyetçi Hareket Partisi: Parti, eğitim anlayışını aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

“Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni gelişmelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü, erdemli ve inançlı nesillerin yetiştirilmesi eğitim politikamızın temel amacıdır. Çocuklarımıza dini inanç, etnik köken ve felsefi düşüncelerine bakılmaksızın eğitim ve öğretimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanacak, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi esas olacaktır. Eğitim politikaları yüksek medeniyet perspektifine dayanan bir anlayışla kurgulanacaktır. Öğretim programları düşünme ve öğrenmeyi öğretmeye odaklı, bilgiye erişen, bilgiyi analiz edip işleyerek değer süreçlerine aktarma yetenekleri geliştirilmiş, ekip çalışmasına uyumlu bireylerin yetiştirilmesi hedeflerine dönük olarak ele alınacaktır”.

Partilerin yukarıda ayrı ayrı olarak özetle verilmeye çalışılan eğitim anlayışlarından hareketle dört partinin öne çıkan ortak eğitim anlayışları, başlıklar halinde aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Partilerin Eğitim Anlayışı

PARTİLER	EĞİTİM ANLAYIŞI			
	AKP	CHP	HDP	MHP
Temel insan hak ve özgürlükleri	X			
Özgürlükçü, eleştirel ve demokrasi bazlı eğitim		X		
Etik değerler		X		
Farklı inanç gruplarının dikkate alınması		X		X
Çağdaş eğitim		X		X
Fırsat eşitliği	X	X	X	X
Doğa yararının gözetilmesi			X	
Hayat boyu öğrenme	X			
Eğitim sistemine bütüncül bakış		X		
Politika oluşturmada katılımcı yaklaşım		X		
Şeffaf ve hesap verebilir MEB		X		
Eğitime ayrılan payın artırılması		X		
Özel okulların teşviki	X			X
Karma eğitim sistemi		X		
Cinsiyet eşitliği		X		

PARTİLER	EĞİTİM ANLAYIŞI			
	AKP	CHP	HDP	MHP
Engelli ve dezavantajlı gruplar		X	X	
Öğrencilerin kendini değerli hissetmesi		X		
Eğitim dili			X	
Laik eğitim		X	X	
Ücretsiz eğitim		X	X	
Yurt dışındaki Türk çocukları				X
Bireye dönük politikalar				
Özgürlükçü birey	X	X	X	
Demokratik birey		X		X
Erdemli birey				X
Milli manevi ve kültürel değerlere bağlı birey	X			X
Sorun çözücü birey	X			X
Eleştiren sorgulayan irdeleyen birey	X	X		X
Estetik ve sanat becerisi gelişmiş birey	X			
Bilgi çağına uygun birey	X	X		X
Rekabetçi birey	X			X
Topluma yararlı birey	X			X
Ruh ve beden sağlığı yerinde birey	X	X		
İnançlı birey				X

Tablo 2 incelendiğinde, evrensel değerlerin vurgu yaptığı kavramlar olarak bireyin eğitim hakkı, özgürlüğü, inanç özgürlüğü, şeffaflık, hesap verebilirlik, etik değerler, demokratik eğitim vb.lerine partilerin bildirelerinde yer verdiği görülmektedir. Dört partinin de vurgu yapmış olduğu tek başlık fırsat eşitliği konusudur. Fırsat eşitliği, insan hakkı olarak eğitim hakkının bir doğurgusudur. Eğitim hakkına ilişkin uluslararası düzenlemeler, birçok uluslararası kuruluş tarafından kabul edilen belgelerde de bulunmakla birlikte temelde Birleşmiş Milletler (BM) Örgütünün uzmanlık kuruluşu olan UNESCO belgelerinde yerini almıştır (Gülmez, 2001, s.84). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Birleşmiş Milletler örgütüne üye devletlerce insanlara tanınan temel hakları öngörmektedir. Türkiye'nin de imzalamış olduğu otuz maddelik bildirgenin ikinci maddesi herkesin ırk, renk, cinsiyet, dil, din vb. farkı gözetmeksizin bildirgedeki tüm hak ve hürriyetlerden yararlanılacağını öngörmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 28. Maddesi, her çocuğun eğitim hakkı olduğunu ve bu hakkın fırsat eşitliği çerçevesinde geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun temel ilkeleri arasında fırsat ve imkân eşitliği maddesi yer almaktadır (8. Madde). Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği

sağlanır biçiminde ifade edilen amir hükmündeki bu maddeye dört parti de yer vermiştir. Nitekim 64. Hükümet Programında (2015, s.40). “okul türleri ve bölgeler arası başarı farklılıklarının azaltılarak eğitimde fırsat eşitliğine bütün boyutlarıyla hayatiyet kazandırılacağı ve bu süreçle uyumlu bir şekilde öğretmen yetiştirme ve eğitim yönetimi alanlarında da önemli dönüşümlerin hayata geçirileceği” ne vurgu yapılmıştır. *Özgürlükçü bireye* AKP, CHP ve HDP bildirelerinde yer verirken, *eleştiren, sorgulayan, irdeleyen birey* ile *bilgi çağına uygun bireye* AKP, CHP ve MHP’nin yer vermiş olduğu görülmektedir. Partilerin bireye dönük politikaları 10. Kalkınma planında (Kalkınma Bakanlığı, 2015, s.31) “düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi” olarak belirtilen eğitim sisteminin temel amacı ile de uyumlu görünmektedir.

Tablo 2’de sadece bir partinin yer verdiği konu başlıkları ise şöyledir:

- **AKP:** *temel insan hak ve özgürlükleri, hayat boyu öğrenme ile estetik ve sanat becerisi gelişmiş birey.*
- **CHP:** *özgürlükçü, eleştirel ve demokrasi bazlı eğitim, etik değerler, eğitim sistemine bütüncül bakış, politika oluşturmada katılımcı yaklaşım, şeffaf ve hesap verebilir MEB, eğitime ayrılan payın artırılması, karma eğitim sistemi, cinsiyet eşitliği ve öğrencilerin kendini değerli hissetmesi.*
- **HDP:** *Doğa yararının gözetilmesi ve eğitim dili.*
- **MHP:** *yurt dışındaki Türk çocukları ve inançlı birey.*

Partilerin Eğitimin Niteliğine İlişkin Politikaları

Partilerin yukarıda belirtilen eğitim anlayışları doğrultusunda eğitimin niteliğine ilişkin politikaları yöntem bölümünde de belirtildiği üzere; okul, öğrenci, öğretmen, eğitim-öğretim sistemi ve müfredat olmak üzere beş temel boyut altında gruplandırılmıştır. Partilerin okul temel boyutu ve bunun alt boyutlarına ilişkin politikaları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Siyasi Partilerin Eğitimin Okul Temel Boyutuna İlişkin Politikaları

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	OKUL TEMEL BOYUTU			
OKUL SAYISININ ARTIRILMASI		X		
Yeni okullar inşa edilmesi		X		
DERSLİK SAYISININ ARTIRILMASI		X	X	X
FİZİKİ DONANIM				X
Yerel mimariye uygun ve yeterli oyun, spor ve kültürel alanlar yaratılması	X			
Öğrenme ortamının, öğrenci ve öğrenme süreçlerine uygun hale getirilmesi;		X		
Her okula yemekhane ve geniş bahçe yapılması		X		
Kütüphanelerin güçlendirilmesi		X		
Spor, sanat ve kültür donanımlarının geliştirilmesi		X		
TEKNOLOJİK DONANIM				

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
OKUL TEMEL BOYUTU				
İnternet altyapısının güçlendirilmesi		X		
Tüm okullara ve kütüphanelere internet erişiminin kolay ve ucuz olmasının sağlanması				X
OKULLAR ARASI NİTELİK FARKI			X	
Okul türleri ve bölgeler arası başarı farklılıklarının azaltılması	X			
Devlet ve özel okullar arasındaki farklılıkların azaltılması		X		
OKUL GÜVENLİĞİ				
Okul ve çevre güvenliğinin sağlanması-her türlü şiddetin önlenmesi		X		
Okul kazalarının önlenmesi için okul binalarının denetiminin sağlanması		X		
Öğrencilerin okul kazalarına karşı sigortalanması		X		
OKUL TERCİHİ (EVE YAKIN OKUL)	X	X		
BÜTÇE				
Okul bazlı bütçe çalışmaları	X			
YETKİ DONANIMLI OKUL		X		
OKUL PERFORMANSI				
Okulların akademik, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif açıdan değerlendirilmesi ve kamuoyu ile paylaşılması	X			
YÖNETİCİ ATAMA				
Objektif ilkelerin uygulanması		X		
KARARA KATILIM				
Öğrencilerin karar mekanizmalarına katılımı			X	

Tablo 3 incelendiğinde, okul temel boyutunda **AKP**'nin fiziki donanım, okullararası nitelik farkı, okul tercihi, okul bazlı bütçe ve okul performansını dikkate alan politikalar öngördüğü görülmektedir. **CHP** tarafından, okul ve derslik sayısını artırmak, fiziki donanım açısından okul ortamını öğrenci ve öğrenme süreçlerine uygun hale getirmek, her okula yemekhane ve geniş bahçe yapmak, Kütüphaneleri güçlendirmek, spor, sanat ve kültür donanımlarını geliştirmek, internet altyapısını güçlendirmek, devlet ve özel okullar arasındaki farklılıkları azaltmak, okul ve çevre güvenliğini sağlamak-her türlü şiddeti önlemek, okul kazalarını önlemek için okul binalarının denetimini sağlamak, öğrencileri okul kazalarına karşı sigortalamak, okul tercihi (eve yakın okul), yetki donanımlı okul, yönetici atanmasında objektif ilkeleri uygulamak biçiminde politikalar belirlenmiştir. **HDP**, okula ilişkin olarak, derslik sayısının artırılması, okullar arası nitelik farkının giderilmesi ve öğrencilerin karar mekanizmalarına katılmasına ilişkin politikalar öngörmüştür. **MHP** ise, derslik sayısının artırılması, fiziki donanımın iyileştirilmesi, tüm okullara ve kütüphanelere internet erişiminin kolay ve ucuz olmasının sağlanması politikalarını belirlemiştir.

Çalışma kapsamındaki dört partinin eğitimin öğrenci temel boyutu ve bunun alt boyutlarına ilişkin politikalarına Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4. Siyasi Partilerin Eğitimin Öğrenci Temel Boyutuna İlişkin Politikaları

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	ÖĞRENCİ TEMEL BOYUTU			
SINIF MEVCUDU				
Sınıf mevcudunun yarıya düşürülmesi			X	
Sınıf mevcudunun 25’in altına düşürülmesi				X
KİŞİ BAŞINA HARCAMA				
Öğle yemeği verilmesi		X	X	
Zorunlu eğitim için aylık 240TL eğitim desteği verilmesi		X		
Eğitime destek hesabı açılması- Yükseköğretimde kullanılmak koşuluyla aile tarafından yapılan katkının %50’sinin karşılanması				X
DEVAM DURUMU				
Okuldan uzaklaşmış öğrencilerin yeniden okula dönmelerinin sağlanması		X		
ULUSAL BAŞARI DURUMU	X	X		X
ULUSLARARASI BAŞARI DURUMU	X			X
Öğrenci başarısının PISA’da OECD ortalamasına ulaştırılması		X		
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK (PDR) DESTEĞİ	X			
Bütün okullarda PDR desteğinin sağlanması		X		
Öğrenci başına OECD ülkelerine koşut PDR öğretmeni sağlanması		X		
Bilgisayar destekli rehberlik verilmesi				X
Ailelere de PDR desteği verilmesi				X
BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF				
Birleştirilmiş sınıfın kaldırılması		X		
TAŞIMALI EĞİTİM				
Taşımali eğitimin kaldırılması		X		
ÖĞRENCİYE ARAÇ, GEREÇ, KİTAP VB. SAĞLANMASI VE GELİŞTİRİLMESİ				
Aile sigortası kapsamında yoksul öğrencilerin araç-gereç ihtiyacının karşılanması		X		
Eşit biçimde dağıtılmasının sağlanması			X	

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	ÖĞRENCİ TEMEL BOYUTU			
Kitap vb. materyalin tekçi, cinsiyetçi ve şoven içerikten arındırılması			X	
Milli ve manevi içerikli araç-gereç kullanımı				X
SINIF TEKRARI				
Zorunlu eğitimde %5'in altına indirilmesi		X		

Öğrenci temel boyutunda **AKP**, ulusal ve uluslararası başarı düzeyinin yükseltilmesi ve öğrenciye PDR desteği verilmesine ilişkin politikalar ileri sürmüştür. **CHP**; öğle yemeği verilmesi, zorunlu eğitim için aylık 240TL eğitim desteği verilmesi, okuldan uzaklaşmış öğrencilerin yeniden okula dönmelerinin sağlanması, ulusal başarı durumunun yükseltilmesi, öğrenci başarısının PISA'da OECD ortalamasına ulaştırılması, bütün okullarda PDR desteğinin sağlanması, öğrenci başına OECD ülkelerine koşut PDR öğretmeni sağlanması, birleştirilmiş sınıfın ve taşınabilir eğitimin kaldırılması, aile sigortası kapsamında yoksul öğrencilerin araç-gereç ihtiyacının karşılanması, sınıf tekrarının zorunlu eğitimde %5'in altına indirilmesi konularında politikalar oluşturmuştur. **HDP**, sınıf mevcudunun yarıya düşürülmesi, öğle yemeği verilmesi, öğrenciye araç, gereç, kitap vb.nin eşit biçimde sağlanması ve bunların tekçi, cinsiyetçi ve şoven içerikten arındırılmasına yönelik politikalar belirlemiştir. **MHP**'nin ise öğrenci boyutunda; sınıf mevcudunun 25'in altına düşürülmesi, eğitime destek hesabı açılması- Yükseköğretimde kullanılmak koşuluyla aile tarafından yapılan katkının %50'sinin karşılanması, ulusal ve uluslararası öğrenci başarısının iyileştirilmesi, bilgisayar destekli rehberlik verilmesi, ailelere de PDR desteği verilmesi ve milli ve manevi içerikli araç-gereç kullanımı konularında politikalar öngördüğü Tablo 4'den görülmektedir.

Partilerin eğitimin niteliğine ilişkin politikalarında üçüncü temel boyut olarak öğretmen boyutu incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki dört partinin öğretmene dair oluşturdukları politikalar Tablo 5'de özetlenmiştir.

Tablo 5. Siyasi Partilerin Eğitimin Öğretmen Temel Boyutuna İlişkin Politikaları

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	ÖĞRETMEN TEMEL BOYUTU			
ÖĞRETMEN SAYISI			X	
Eğitim fakültelerine kontenjan belirlemede iş gücü planlaması yapılması (formasyon dahil)	X			X
Atama bekleyen öğretmenlerin kadrolu atanması		X		
Öğretmen açığının atanamayan öğretmenlerden kapatılması				X
ÖĞRETMEN STATÜSÜ	X		X	
Toplum lideri öğretmenler yetiştirilmesi		X		
Öğretmenliğin toplumun en saygın mesleklerinden biri haline getirilmesi		X		
Devlet kadroları içindeki statüsünün artırılması		X		

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	ÖĞRETMEN TEMEL BOYUTU			
ÖĞRETMEN NİTELİĞİ				
AB standartları uyarınca Ulusal Öğretmen stratejisi belgesinin geliştirilip uygulanması	X	X		
Öğretmenlere ve öğrencilere çift ana dal veya yan dal yapma olanağının sağlanması	X			
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME				
Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması	X	X		
Eğitim Fakültelerinin müfredatının yenilenmesi	X	X		
Formasyon eğitiminde pedagojik donanım eğitiminin verilmesi		X		
Okul türleri ve bölgelerdeki başarı farklılıklarını azaltacak nitelikte öğretmen yetiştirilmesi	X			
ÖZLÜK HAKLARI			X	
Ders ücretlerinin artırılması				
Ek göstergelerin yükseltilmesi		X		X
Ek ders ücretlerinin artırılması		X		X
Eğitim-öğretim tazminatının artırılması				X
Aday öğretmenlerin devlet memurlarının tüm haklarından yararlanması		X		
Lisansüstü eğitime burs desteği		X		
TERCİH EDİLMESİNİN TEŞVİKİ				
En başarılı öğrencilerin tercihi etmesinin sağlanması		X		
Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi				X
SENDİKAL ÖZGÜRLÜK				
Öğretmen ve yöneticilerin sendikalarına göre değerlendirilmemesi		X		
ÖĞRETMEN SEÇİMİ		X		
KPSS’de bütün alanlar için alan sınavı açılması	X			
ÜCRETLİ ÖĞRETMENLİK				
Ücretli öğretmenliğin kaldırılması		X	X	X
Ücretli öğretmenlerin kadroya atanması		X		
YER DEĞİŞTİRME				
Özür grubu tayin sorunlarının çözülmesi				X

Tablo 5’den öğretmen temel boyutuna ilişkin olarak **AKP**’nin; eğitim fakültelerine kontenjan belirlemede iş gücü planlaması yapılması (formasyon dahil), öğretmenin statüsünün yükseltilmesi, AB standartları uyarınca Ulusal Öğretmen stratejisi belgesinin geliştirilip uygulanması, öğretmenlere ve öğrencilere çift ana dal veya yan dal yapma olanağının sağlanması, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve müfredatının yenilenmesi, okul türleri ve bölgelerdeki başarı farklılıklarını azaltacak nitelikte öğretmen yetiştirilmesi ve KPSS’de bütün alanlar için alan sınavı açılması politikalarını belirledikleri görülmektedir. **CHP** ise; öğretmen sayısına ilişkin atama bekleyen öğretmenlerin kadrolu atanması, öğretmen statüsüne ilişkin olarak toplum lideri öğretmenler yetiştirilmesi, öğretmenliğin toplumun en saygın mesleklerinden biri haline getirilmesi, devlet kadroları içindeki statüsünün artırılması; öğretmen niteliğine ilişkin olarak da AB standartları uyarınca Ulusal Öğretmen stratejisi belgesinin geliştirilip uygulanması, öğretmen yetiştirme konusunda ise, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve eğitim fakültelerinin müfredatının yenilenmesi, formasyon eğitiminde pedagojik donanım eğitiminin verilmesi; özlük haklarında ek göstergelerin yükseltilmesi, ek ders ücretlerinin artırılması, aday öğretmenlerin devlet memurlarının tüm haklarından yararlanması, lisansüstü eğitime burs desteği; öğretmenlik mesleğini en başarılı öğrencilerin tercih etmesinin sağlanması, öğretmen ve yöneticilerin sendikalarına göre değerlendirilmemesi, öğretmen seçiminde özenli olunması, ücretli öğretmenliğin kaldırılması ve ücretli öğretmenlerin kadroya atanması konularında politikalar öngörmüştür. Öğretmen boyutuna ilişkin olarak **HDP**, öğretmen sayısının artırılması, öğretmen statüsünün ve özlük haklarının iyileştirilmesi ile ücretli öğretmenliğin kaldırılması politikalarını belirlemiştir. **MHP** ise; eğitim fakültelerine kontenjan belirlemede iş gücü planlaması yapılması, öğretmen açığının atanamayan öğretmenlerden kapatılması, ek göstergelerin yükseltilmesi, ek ders ücretinin artırılması, eğitim-öğretim tazminatının artırılması, öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi, ücretli öğretmenliğin kaldırılması ve özür grubu tayin sorunlarının çözülmesi yönünde politikalar oluşturmuştur.

Partilerin eğitim-öğretim sistemi temel boyutu ve bunun alt boyutlarına ilişkin politikaları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Siyasi Partilerin Eğitim-Öğretim Sistemi Temel Boyutuna İlişkin Politikaları

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	EĞİTİM-ÖĞRETİM SİSTEMİ TEMEL BOYUTU			
TEKLİ-İKİLİ EĞİTİM SİSTEMİ				
Tekli eğitim sistemine geçilmesi		X	X	X
KARMA EĞİTİM SİSTEMİ				
Karma eğitim sisteminden ödün verilmemesi		X		
ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ				
Eğitim kalite endeksi: sınıf, okul türü, ilçe, il ve bölgeler düzeyinde Türkiye’nin eğitim kalitesi haritası çıkarılması	X			
Dijital içerikli etkileşimli eğitim verilmesi	X			
Oyun tabanlı öğrenmenin uygulanması	X			
Mobil öğrenme sisteminin uygulanması	X			
Sosyal medyanın öğrenme aracı olarak etkin kullanılması	X			

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	EĞİTİM-ÖĞRETİM SİSTEMİ TEMEL BOYUTU			
Sorun çözme ve proje tabanlı öğrenmenin uygulanması	X			
Uzaktan eğitim	X			
Öğrenci merkezli öğretim	X			
Araştırma ve takım çalışması		X		X
Çoklu öğrenim tekniği				X
OKUL BİTİRME SINAVI				
Merkezi Lise Bitirme Sınavı konulması		X		
Olgunlaşma sınavı uygulanması				X
DERSHANELER				
Özel okula dönüştürülmesi				X
ÖĞRETİM SÜRESİ VE KADEMELERİ				
4+4+4 sisteminin kaldırılması			X	
Temel eğitimin kesintisiz 9 yıla çıkarılması (1+8+4=13)		X		
Zorunlu eğitimin 13 yıla çıkarılması				X
EĞİTİMDE YERELLEŞME				
Öğrenci sorunlarının çözümünde merkezden yerele yetki devrinin yapılması		X		
Yerel eğitim meclislerinin kurulması			X	
OKULLAŞMA ORANI				
Özellikle kız çocuklarında artırılması		X		
İlköğretimi tamamlayanların yetenek ve eğilimleri doğrultusunda bir üst okula devamının sağlanması		X		
MEVSİMLİK TAKVİM		X		

Eğitimin niteliğine ilişkin politikaların dördüncü temel boyutu olan eğitim-öğretim sistemine ilişkin olarak **AKP**'nin; öğretim yöntem ve teknikleri alt boyutunda, eğitim kalite endeksi: sınıf, okul türü, ilçe, il ve bölgeler düzeyinde Türkiye'nin eğitim kalitesi haritası çıkarılması, dijital içerikli etkileşimli eğitim verilmesi, oyun tabanlı öğrenmenin uygulanması, mobil öğrenme sisteminin uygulanması, sosyal medyanın öğrenme aracı olarak etkin kullanılması, sorun çözme ve proje tabanlı öğrenmenin uygulanması, uzaktan eğitim ve öğrenci merkezli öğretim politikaları belirlediği Tablo 6'dan görülmektedir. **CHP**; tekli eğitim sistemine geçilmesi, karma eğitim sisteminden ödün verilmemesi, araştırma ve takım çalışmasının teşviki, Merkezi Lise Bitirme Sınavı konulması, temel eğitimin kesintisiz 9 yıla çıkarılması (1+8+4=13), öğrenci sorunlarının çözümünde merkezden yerele yetki devrinin yapılması, özellikle kız çocuklarında okullaşma oranının artırılması, ilköğretimi

tamamlayanların yetenek ve eğilimleri doğrultusunda bir üst okula devamının sağlanması ve mevsimlik takvim uygulanmasına ilişkin politikalar belirlemiştir. **HDP**; tekli eğitim sistemine geçilmesi, 4+4+4 sisteminin kaldırılması ve yerel eğitim meclislerinin kurulması politikalarını öngörmüştür. Eğitim öğretim sistemi bağlamında **MHP** ise; tekli eğitim sistemine geçilmesi, araştırma ve takım çalışmasına odaklanma, çoklu öğrenim tekniğinin kullanılması, olgunlaşma sınavı uygulanmasına geçilmesi, dershanelerin özel okula dönüştürülmesi ve zorunlu eğitimin 13 yıla çıkarılması politikalarını belirlemiştir.

Eğitimin niteliğine ilişkin son temel boyut olarak müfredat boyutu incelenmiştir. Partilerin müfredata ilişkin politikalarına Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Siyasi Partilerin Eğitimin Müfredat Temel Boyutuna İlişkin Politikaları

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	MÜFREDAT TEMEL BOYUTU			
EĞİTİM DİLİ				
Eğitim dilinin Türkçe olması				X
Çok dilli eğitim ve materyal			X	
Ana dilinde bilimsel eğitim,			X	
EĞİTİMİN PİYASA GÜCÜ				
Eğitim istihdam bağı güçlendirilmesi	X			
Sanayi sitesi ve OSB’lerde çıraklık merkezi yatılı meslek lisesi kurulması		X		
Meslek okullarının bölgelerindeki ekonomi ile bütünleştirilmesi		X		
Eğitim programlarının meslek standartlarına uygun düzenlenmesi				X
Eğitim programlarının oluşturulmasında sanayi ve ihtisas bölgeleri ile odaların katkısının artırılması				X
ZORUNLU DERS SİSTEMİ				
Tüm okullarda felsefe ve demokrasi kültürü dersinin zorunlu ders olarak okutulması		X		
Liselerde inkılap tarihi dersinin güncellenerek cumhuriyet dönemi tarihi olarak okutulması		X		
Toplumsal cinsiyet eşitliği dersinin zorunlu olarak okutulması			X	
SEÇMELİ DERS SİSTEMİ				
Seçmeli ders sistemine ağırlık verilmesi				X
Okul yönetimleri tarafından değil rehberlik servisleri desteğiyle seçilmesi		X		
Yeterli sayı ve nitelikte öğretmen sağlanması		X		
Türk ve İslam kültürünün ünlü isimlerine yönelik seçmeli ders konulması				X
Küresel sorunlar ve uluslararası gelişmelere ilişkin derslerin konulması		X		

PARTİLER	AKP	CHP	HDP	MHP
	MÜFREDAT TEMEL BOYUTU			
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ				
Seçmeli ders kapsamına alınması		X		
Devlet eliyle verilmesi				X
YABANCI DİL ÖĞRENİMİ				
Öncelik verilerek daha etkin hale getirilmesi	X			
Her öğrencinin en az bir dil bilerek mezun olması		X		

Müfredat temel boyutunda **AKP**; Eğitim istihdam bağı güçlendirilmesi ve yabancı dil öğrenimine öncelik verilerek daha etkin öğretiminin sağlanması politikalarını belirlemiştir. Aynı boyutta **CHP** ise; sanayi sitesi ve OSB'lerde çıraklık merkezi ve yatılı meslek lisesi kurulması, meslek okullarının bölgelerindeki ekonomi ile bütünleştirilmesi, tüm okullarda felsefe ve demokrasi kültürü dersinin zorunlu ders olarak okutulması, liselerde inkılap tarihi dersinin güncellenerek cumhuriyet dönemi tarihi olarak okutulması, her öğrencinin en az bir dil bilerek mezun olması, seçmeli dersler bağlamında ise; seçmeli derslerin okul yönetimleri tarafından değil rehberlik servisleri desteğiyle seçilmesi, yeterli sayı ve nitelikte öğretmen sağlanması, küresel sorunlar ve uluslararası gelişmelere ilişkin derslerin konulması ile din kültürü ve ahlak dersinin seçmeli ders kapsamına alınmasına yönelik politikalar öngörmüştür. **HDP**; çok dilli eğitim ve materyal, ana dilde bilimsel eğitim ve toplumsal cinsiyet eşitliği dersinin zorunlu olarak okutulması politikalarını belirlemiştir. **MHP** müfredat boyutunda ise; eğitim dilinin Türkçe olması, eğitim programlarının meslek standartlarına uygun düzenlenmesi, eğitim programlarının oluşturulmasında sanayi ve ihtisas bölgeleri ile odaların katkısının artırılması, seçmeli ders sistemine ağırlık verilmesi, Türk ve İslam kültürünün ünlü isimlerine yönelik seçmeli ders konulması ile din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin devlet eliyle verilmesine ilişkin politikalar geliştirmiştir.

Tartışma ve Sonuçlar

Partilerin seçim bildirgelerinde eğitime verdikleri yer, ayırdıkları sayfa ve kelime sayısı arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bildirgeler, eğitime verilen yer açısından sayfa ve kelime sayısı bağlamında değerlendirildiğinde en fazla sayfaya CHP'nin en az sayfaya ise HDP'nin yer verdiği görülmüştür. Eğitime ayrılan kelime sayısı açısından ise yine en yüksek oranda CHP'nin Bildirgesinde yer verildiği belirlenmiştir. Bu durumun nedeni; CHP'nin kuruluşundan itibaren Türk Eğitim Sistemine çok önem vermesidir. Ayrıca seçim öncesine kadar on üç yıldır iktidarda bulunan AKP'nin eğitim politikalarına yönelik 4+4+4 sistemi, zorunlu din dersi, yönetici atama yönetmeliklerindeki liyakat ve nesnel ölçütleri kaldıran değişiklikler gibi köktenci uygulamalarının değişimi yönünde alternatif önerilerinin bulunmasından kaynaklandığı biçiminde yorumlanabilir.

Partilerin eğitim anlayışı bakımından temelde benzerlik göstermelerine karşın ayrıntıda eğitime ilişkin hedeflerinde her partinin ideolojik bakışının esas alındığı görülmektedir. AKP, kuruluş felsefesi itibarıyla kendi anlayışları çerçevesindeki yakınlığı temel alan 'özgürlük' anlayışına vurgu yapmıştır. CHP, gerek devletçi anlayışının gerekse evrensel değerler ışığında eğitimi bir kamu hizmeti olarak görmektedir. Ayrıca laik temelli anlayışı çerçevesinde din eğitiminde farklı inanç gruplarının dikkate alınmasını belirtmiştir. HDP, kuruluşundan itibaren önemli ölçüde temsil ettiği kesimin

odaklandığı ve sorun alanı olarak gördüğü ‘anadil’ temelli çok dilli eğitimi öne çıkarmıştır. MHP, eğitimde ‘Türk Milleti mensubiyetliği’ ve ‘inançlı nesil’ yetiştirilmesini temel almıştır. Bu sonuçlar, Gültürk’ün (2013, s.230), Tok’un (2012, s.308) ve Berber’in (2001, s.16) araştırmalarıyla da desteklenmektedir.

Tüm partilerin eğitim anlayışları çerçevesinde eğitimde fırsat eşitliğini öncelikleli görülmektedir. Nitekim iktidar partisi olarak AKP, 64. Hükümet Programında (2015, s.40). “okul türleri ve bölgeler arası başarı farklılıklarının azaltılarak eğitimde fırsat eşitliğine bütün boyutlarıyla hayatiyet kazandırılacağına vurgu yapmıştır. Ancak, bu ifadenin uygulamada ne ölçüde işlerlik kazanacağına ilişkin bir açıklık bulunmadığı söylenebilir.

Eğitimin niteliğine yönelik olarak partilerin okul, öğrenci, öğretmen, eğitim-öğretim sistemi ve müfredat temel boyutlarına yönelik hedeflerinde genellikle soyut bir yaklaşım göze çarpmaktadır. Örneğin derslik sayısının artırılması, sınıf mevcudunun düşürülmesi, ulusal ve uluslararası başarı durumu, öğretmen statüsünün iyileştirilmesi, yabancı dil öğrenimine öncelik verilmesi gibi çok genel ifadeler bulunmaktadır. Ancak CHP’nin yeni okullar inşa edilmesi, okul güvenliğinin sağlanması, yönetici atamada objektif ilkelerin uygulanması, bütün okullara PDR desteğinin sağlanması, öğretmenlik mesleğinin devlet kadroları içindeki statüsünün artırılması, tekli eğitim sistemi, tüm okullarda felsefe ve demokrasi kültürü derslerinin zorunlu olarak verilmesi, merkezi lise bitirme sınavı konulması gibi daha ayrıntılı, somut ve işlerliği olabilecek politikalar belirlediği dikkat çekmektedir. AKP’nin ise öğretmen boyutunda; AB standartları uyarınca Ulusal Öğretmen stratejisi belgesinin geliştirilip uygulanması, KPSS’de bütün alanlar için alan sınavı açılması; eğitim öğretim boyutunda ise; eğitim kalite endeksi: sınıf, okul türü, ilçe, il ve bölgeler düzeyinde Türkiye’nin eğitim kalitesi haritası çıkarılması, oyun tabanlı öğrenmenin, sorun çözme ve proje tabanlı öğrenmenin uygulanması gibi somut önerileri göze çarpmaktadır. HDP’nin somut önerileri arasında; ücretli öğretmenliğin kaldırılması, tekli eğitim sistemine geçilmesi, 4+4+4 sisteminin kaldırılması, toplumsal cinsiyet dersinin zorunlu olarak okutulması gibi konular bulunmaktadır. Tüm okullara ve kütüphanelere internet erişiminin kolay ve ucuz olmasının sağlanması, ücretli öğretmenliğin kaldırılması, tekli eğitim sistemine geçilmesi, zorunlu eğitimin 13 yıla çıkarılması, lise bitirmede olgunlaşma sınavı uygulanması MHP’nin somut önerileri arasında göze çarpanlardır.

Son dönemde okullarda eğitimin niteliğini düşürücü önemli bir sorun olarak gündeme gelen okul güvenliği konusuna CHP hariç diğer partilerin bildirelerinde yer vermemiş olması dikkati çekmektedir. Oysa bu konuya ilişkin Türk Eğitim Sen’in (2015) on ilde 780 öğrenci üzerinde yaptığı ‘Okullarda Güvenlik Sorunu’ adlı araştırmasında öğrencilerin %80,3’ü okul çevresinde okulla ilişkisi olmayan kişilerin dolaştığını, %35,4’ünün okullarında tehdit boyutunda gruplaşmalar olduğunu ve çeteleşmenin arttığını belirttikleri saptanmıştır.

Diğer taraftan, Türkiye’ye çok önemli bir sorumluluk yüklemiş olan Suriyeli göçmenlerin sayısı Mart 2016 itibarıyla üç milyona yaklaşmıştır (www.hurriyet.com.tr). Bunların %53’den fazlası 17 yaş altındaki çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. Bu durum Türk Eğitim sisteminin niteliğini önemli ölçüde etkileyecek bir olgudur. Bu göçmenlerin daha uzunca bir süre belki de devamlı olarak Türkiye’de kalma olasılıkları bulunmaktadır. Gerek insan hakları gerekse toplumsal uyum açısından bu çocukların ivedilikle eğitim sürecine dâhil edilmeleri gerekmektedir. UNICEF’e göre bu çocukların %73’ünün okula gitmediği (Erdoğan, 2014, s.33) dikkate alındığında hiçbir partinin özellikle de iktidar partisi AKP’nin bildirgesinde bu konuya yer vermemiş olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- AKP, (2015a). Yeni Türkiye yolunda daima adalet daima kalkınma, 7 Haziran 2015 Genel seçimleri seçim beyannamesi, 01.06.2015 tarihinde <https://www.akparti.org.tr/site/haberler/secim-beyannamesi-aciklandi/73293#1> adresinden erişildi.
- AKP, (2015b). Huzur ve istikrarla Türkiye'nin yol haritası, 1 Kasım 2015 Genel seçimleri seçim beyannamesi 15.10.2015 tarihinde <https://www.akparti.org.tr/site/haberler/iste-ak-partinin-secim-beyannamesi/78619#1> adresinden erişildi.
- Aksoy, H.H., Aras, H.Ö., Çankaya, D., Karakul, A.K. (2011). Eğitimde nitelik: Eğitim ekonomisi kuramlarının eğitimin niteliğine ilişkin kurgusunun eleştirel analizi. *Eğitim Bilim Toplum*, 9(33), 60-99.
- Berber, Ş. (2001). Türkiye'deki siyasi partiler ve eğitim politikaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 4(2), 1-34.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, 17.12.2015 tarihinde http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf adresinden erişildi.
- Bruner, J.S. (2014). *Eğitim süreci*. (T. Öztürk, Çev.). Ankara: Pegem akademi.
- CHP, (2015a). Yaşanacak bir Türkiye, seçim bildirgesi, 2015, 01.06.2015 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/secim-2015/chpnin-2015-secim-bildirgesinin-tam-metni-1339188/> adresinden erişildi.
- CHP, (2015b). Önce Türkiye, Kasım 2015 Seçim bildirgesi 15.10.2015 tarihinde <https://www.chp.org.tr/Public/1/Folder/52608.pdf> adresinden erişildi.
- Erdoğan, Murat. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO).
- Gökçe, Feyyat. (2009). *Değişim sürecinde devlet ve eğitim*. Ankara: Pegem akademi.
- Gülmez, M. (2001). *İnsan hakları ve demokrasi eğitimi. Egemenlik insanındır*. Ankara: TODAİE yayını.
- Gültürk, T. (2013). *2000 yılı sonrası dönemde siyasi partilerin eğitim siyasalarının irdelenmesi*. TODAİE yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- HDP, (2015a), Büyük insanlık bizler meclise, Haziran 2015 Seçim bildirgesi 01.06.2015 tarihinde <http://www.hdp.org.tr/images/UserFiles/Documents/Editor/HDP%20Se%C3%A7im%20Bildirgesi%20Tam%20Metin.pdf> adresinden erişildi.
- HDP, (2015b). Büyük insanlık büyük barış, Kasım 2015 Seçim bildirgesi, 15.10.2015 tarihinde <http://www.newsamed.com/gundem/hdp-secim-bildirgesi-aciklandi.html> adresinden erişildi.
- <http://www.hurriyet.com.tr/basbakan-yardimcisi-akdogan-suriyeli-multeci-sayisini-acikladi-40066605>
Erişim tarihi: 24.03.2016.
- İnsan hakları evrensel beyannamesi, 17.12.2015 tarihinde <http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/688B1--Insan-Haklari-Evrensel-Beyannamesi.pdf> adresinden erişildi.
- Kalkınma Bakanlığı. (2014). *Onuncu kalkınma planı eğitim sisteminin kalitesinin artırılması özel ihtisas komisyonu raporu 2023*. Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018*. Ankara.
- MHP, (2015a). Toplumsal onarım ve huzurlu gelecek, 7 Haziran 2015 Seçim beyannamesi, 01.06.2015 tarihinde https://www.mhp.org.tr/htmldocs/medya/mhp_yayinlari/mhp_yayinlar.html adresinden erişildi.
- MHP, (2015b). Huzurlu ve güvenli gelecek, 1 Kasım 2015 Seçim beyannamesi, 15.10.2015 tarihinde https://www.mhp.org.tr/usr_img/mhpweb/1kasimsecimleri/beyanname_1kasim2015.pdf adresinden erişildi.

-
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). Resmi Gazete. Yayımlanma Tarihi: 24.06.1973, Sayısı: 14574.
Numarası: 1739. 17.12.2015 tarihinde
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html. adresinden erişildi.
- Şentürk, İ. ve Turan S.(2012). Foucault'un iktidar analizi bağlamında eğitim yönetimine ilişkin bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 243-272.
- Tanilli, S. (2012). *Nasıl bir eğitim istiyoruz?* İstanbul. Cumhuriyet Kitapları.
- T.C. Başbakanlık, 64. Hükümet programı 25.11.2015, 15.12.2015 tarihinde
http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/KurumsalHaberler/64.hukumet_programi.pdf. adresinden erişildi.
- Tepe, H. (2008). Değer ve anlam: değerler anlamlar mıdır? *ODTÜ Felsefe bölümü anlam kongresi*, 03.12.2015 tarihinde www.flfsdergisi.com/sayi7-1-10pdf. adresinden erişildi.
- Tok, T.N. (2012). Türkiye'deki siyasi partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 18(2), 273-312.
- Türk Eğitim Sen. (24.11.2015). Okullarda Güvenlik Sorunu Araştırması. *Sözcü gazetesi*.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin yayıncılık.